

Sortmejsje *Pariparus ater*

Coal tit

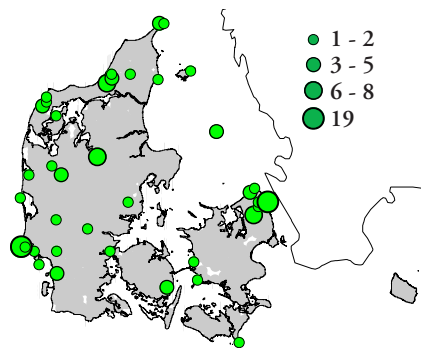
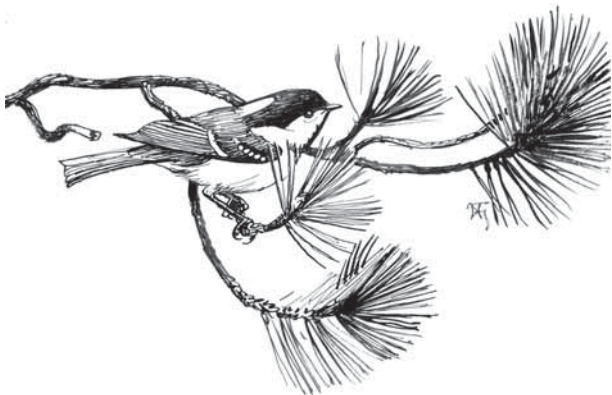

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske ynglebredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).

Sortmejsen yngler over det meste af Europa, men mangler dog i det nordligste Skandinavien. Arten yngler desuden i Nordafrika og i et bredt bånd gennem Rusland og Asien til Stillehavet. Da sortmejsen er nåleskovsspecialist, indvandrede den først til Danmark i 1800-tallet, da nåleskovsplantagerne voksede til (Løppenthin 1967, Dybbro 1976). I dag yngler sortmejsen over hele landet med de tætteste bestande i Vest- og Nordjylland. I Europa er fuglene fra de sydlige og vestlige dele af ynglebredelsen hovedsagelig standfugle, mens fugle fra de nordligere områder i højere grad trækker over kortere afstande. I visse år kan arten dog forekomme invasionsagtigt i Danmark.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark er ringmærket 23.541 sortmejsjer, de første i 1919 (fig. 3). I invasionsåret 1988 blev der ringmærket 3.215 fugle, heraf 2.353 på Blåvand Fuglestation.

I alt 117 (0,5%) er genmeldt, heraf 70 mærket i Jylland, to på Læsø, fem på Anholt, tre på Fyn, 35 på Sjælland og to på Falster (fig. 2). Flest af de genmeldte fugle er mærket i Blåvand og i Grib Skov i Nordsjælland. Der er ringmærket sortmejsjer af hhv. Dansk Ornithologisk Central (2.380) og Zoologisk Museum (21.161). De genmeldte fugle er ringmærket fra februar til november, flest i maj-juni og september-oktober. I alt 30 af dem er ringmærket som redeunger, og herudover tilhører 35 fugle ringmærket fra sidste

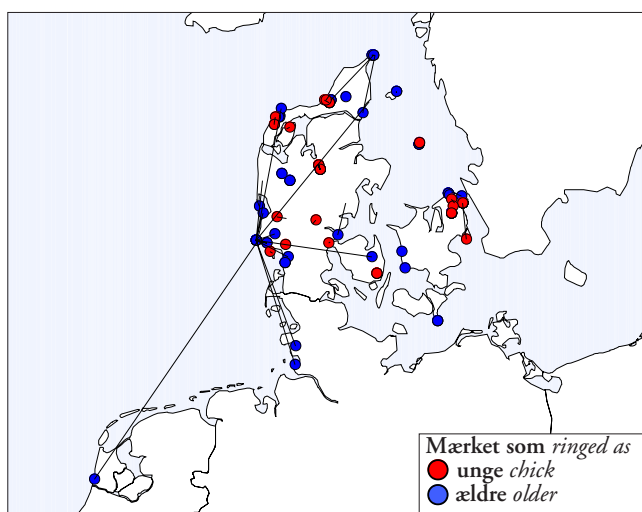

Fig. 1. Samtlige genfund af sortmejsje ringmærket i Danmark forbundet med linjer til mærkningssted (n=135). All recoveries of coal tit ringed in Denmark connected to ringing location (n=135).

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 23.541

Genmeldinger *Recoveries*

Antal genmeldinger *No. of recoveries* 135

-heraf uden for Danmark *Recovered abroad* 3(2%)

Antal fugle *No. of individual* 117

-heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 30(26%)

Genmeldingsandel *Proportion recovered* 0,5%

Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark 10

Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer *Extremes*

Højeste alder *Oldest bird* 4 år 10 mdr.

Længste afstand *Longest dist. Holland Netherlands* 405 km

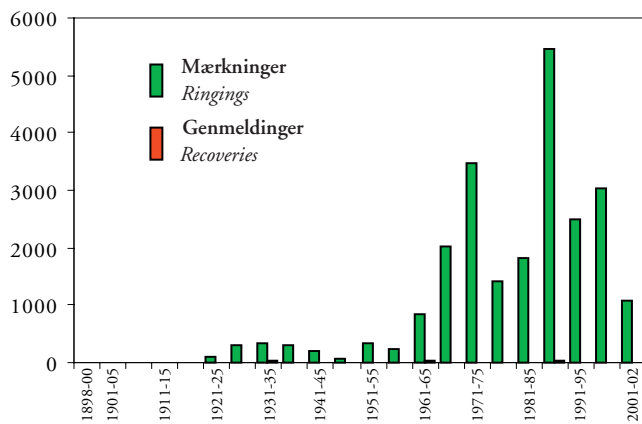

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsår for sortmejsje ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of coal tit ringed in Denmark.

halvdel af maj til midt i august formentlig også den danske bestand. I Danmark er fundet 10 sortmejsjer ringmærket i udlandet.

Bevægelsesmønstre

Størstedelen af de danske sortmejsjer er standfugle. Således er den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfindslokalitet for de 65 sandsynlige danske ynglefugle blot 2 km. 71 % af disse fugle er genmeldt mindre end 1 km fra mærkningsstedet, og 97 % er fundet inden for 10 km. Den længste distance for en dansk sortmejsje er 48 km, fra Grib Skov til Kongelunden på Amager. Fugle, der er ringmærket som redeunger, er generelt fundet lidt længere fra mærkningslokaliteten (gnsn. 4 km, 0-48 km) end fugle ringmærket som voksne (gnsn. 1 km, 0-6 km).

En stor del af fuglene, der er ringmærket uden for yngletiden, er sandsynligvis også danske ynglefugle, da flere er fundet på mærkningslokaliteten op til flere år efter mærkningen. Den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfindslokalitet er dog større for disse fugle, nemlig 26 km (0-405 km, n=69). Blandt fugle ringmærket uden for yngletiden har 25 % flyttet sig mere end 10 km, og seks er fundet mere end 100 km fra mærkningsstedet – bl.a. to i Slesvig-Holsten og en i Holland (fig. 1). De fugle, der har flyttet sig over større afstande, er alle ringmærket i Blåvand, flere af dem i invasionsåret 1988. Genfund af sortmejsjer ringmærket i udlandet viser, at Danmark bl.a. gæstes af fugle fra Norge, Sverige, Ålandsøerne og Estland (fig. 4). Den enlige norske fugl var ringmærket som redeunge, mens de øvrige muligvis kan stamme fra yngleområder længere mod nordøst. Træk- og vintergæsterne er fundet fra 22. september til 17. maj, flest i december.

Genmeldings- og dødsårsager

I alt 89 (66 %) af de genmeldte sortmejsjer er aflæst i live, mens 46 er indrapporteret som døde, heraf 34 uden angivelse af formodet dødsårsag. I få tilfælde er dødsårsagen oplyst som “dræbt mod vindue” (5), “dræbt i trafikken” (2), “skudt” (2), “druknet” (1), “taget af fugl” (1) og “taget af kat” (1). 16 af fuglene, der er ringmærket som unger eller ungfugle, er indrapporteret som døde, heraf 14 i første leveår, en i andet leveår og en i tredje leveår.

To danskmærkede sortmejsjer blev begge 4 år og 10 mdr. Dette er de længstlevende blandt de danskmærkede fugle. Den ældste sortmejsje i Europa blev 9 år og 4 mdr. (Staav 1998).

English summary

The coal tit is a common breeding bird all over Denmark, and a common passage migrant and winter visitor. In Denmark the first coal tit was ringed in 1919, with most ringed during an irruption in 1988. Most of the recovered birds were ringed in Blåvand in western Jutland and in Grib Skov in northern Zealand. The majority were ringed in May–June and September–October. The Danish coal tits are residents and the mean distance between ringing and recovery site of 65 Danish birds was only 2 km. Birds ringed as chicks have on average travelled a little further than those ringed as adults in the breeding season. All birds that have migrated considerable distances were ringed at Blåvand. Denmark has been visited by coal tits from Norway, Sweden, Finland and Estonia outside the breeding season. Most of these birds were ringed during migration, and might be from breeding areas further northeast. The migrants were recovered from 22 September to 17 May, most in December.

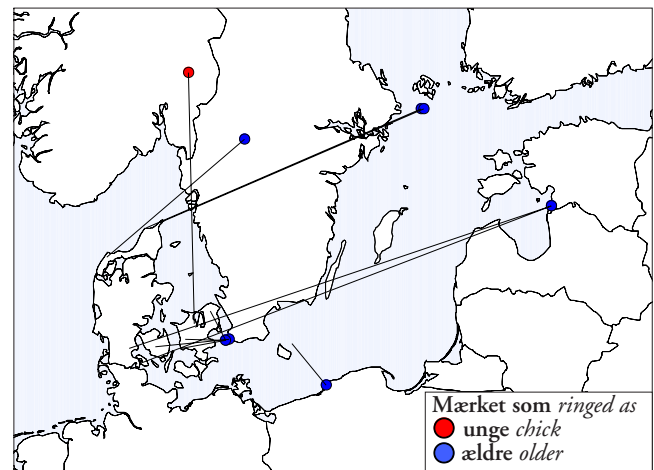

Fig. 4. Mærkningslokaliteter for sortmejsje ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=10). Linjer forbinder mærknings- og genmeldingssted. Ringing sites for coal tit ringed abroad and recovered in Denmark (n=10). Lines connect ringing and recovery sites.